

26 יוני 2024
כ" בסיוון תשפ"ד
מ/2406/651049

לשכת ראש השירות
עבור:
מזכ"צ רה"מ
מזכ"צ שהב"ט
ע' ר' המל"ל
השר לביטחון לאומי
נציב שב"ס
יועמ"שית לממשלה

השלכות משבר הכליאה

1. **משבר הכליאה הלאומי שהתפתח בעקבות המלחמה ברצועה - נוכח הגידול**

הדרמטי בהיקף הכלואים, הרבה מעבר ליכולת הספיקה של מערכת הכליאה (עדכנית

מספר הכלואים עולה על 21,000, כאשר תקני הכליאה עומדים על 14,500 בלבד) -

הוביל להרעה משמעותית בתנאי הכליאה, בדגש על הצפיפות בתאים (שטח

המחיה בחלק מהמתקנים קטן מ-2 מטרים, וחקיקת חירום מאפשרת לצופף כלואים

כמעט ללא מגבלות). **זאת, למרות התרעות שהועברו בנושא למשרד לביטחון**

לאומי להיערך לכך לפני כשנה.

2. **במקביל, בעקבות מתקפת ה-7 באוקטובר, ישראל שללה מאותם כלואים תנאים**

שהיו מקובלים לפני המלחמה, בין היתר כאלה שהיא מחויבת להם בהתאם

לדין ה-בינ"ל (למשל, דיווח לגורם ניטרלי - "הצלב האדום" - על הכלואים, ומתן

אפשרות לבקדם ולבחון את התנאים שלהם).

3. מדובר במשבר בעל השלכות אסטרטגיות שליליות על ישראל, בראש ובראשונה במישור הלגיטימציה ה-בינ"ל להמשך המלחמה, כאשר במוקד החשש מפני **עצירת הסחר הביטחוני** עם מדינות המערב. ידידותיה החשובות ביותר של ישראל בזירה ה-בינ"ל (ארה"ב, בריטניה) התנו את המשך הסחר הביטחוני אתה בהצגת הוכחות לכך שהיא לא מפרה את הדין ה-בינ"ל, כאשר נראה שתנאי הכליאה היוו רכיב משמעותי במכלול השיקולים שלהן בהקשר הזה. קונקרטי, הן העלו שורה של טענות על תנאי המעצר, על היחס כלפי העצורים (מכות, קללות, השפלות, איומים) ועל היעדרם של מנגנוני פיקוח מספקים על ההתנהלות הישראלית (נוכח שלילת ביקורי "הצלב האדום").

4. ההתייחסות לתנאי הכליאה במשפט ה-בינ"ל מפותחת יחסית, ואלה מוסדרים בצורה מפורטת בדיני הלחימה ובדיני זכויות האדם. **ישראל מתקשה להדוף את הטענות נגדה, שלפחות חלקן מבוססות, כך שהתנהלותה עשויה להיחשב פשע בינ"ל ("יחס בלתי אנושי") והפרה של אמנות בינ"ל (האמנה נגד עינויים).** מעבר לפגיעה הקשה ביכולתה של ישראל להשיג את יעדיה במלחמה, ההתנהלות הזו מייצרת גם חשיפה פלילית אישית בטריונלים בינ"ל (ICC) ובבתי משפט מדינתיים.

5. במישור האופרטיבי, משבר הכליאה פוגע באופן משמעותי בקצב ובאיכות של פעילות

הסיכול, ב-2 ממדים עיקריים:

א. היכולת לממש מעצרים בהיקף הנדרש ובהלימה לרמת האיום הגוברת בשטח

- בפועל, בחודשים האחרונים, מערכת הביטחון נאלצה לבטל מעצרים של פעילים

שנדרשים לחקירה או כאלה שמוגדרים כמי שמהווים סכנה בחרה ומידית לביטחון

ומיועדים למעצר מנהלי (במהלך אפריל-מאי בוטלו עשרות מעצרים). **בהיעדר פתרון**

מערכתי, המדינה נוקטת פתרונות מאולתרים כדי לפנות מקומות כליאה, באופן

שמוביל לשחרור מוקדם של כלואים, לרבות כאלה שרמת המסוכנות שלהם מצדיקה

המשך מאסר.

ב. היכולת לבצע חקירה אפקטיבית (מאמצעי הסיכול החשובים ביותר של שב"כ

והמדינה, בוודאי בעת מלחמה) - הצפיפות הרבה במתקני החקירות (פועל יוצא של

הקושי לפנות את מסיימי החקירה למתקני הכליאה העמוסים) **משבשת את מהלך**

החקירה ופוגעת בערך המשמעותי שהכלי הזה מספק (הגנה על הכוחות בשטח,

סיכול בכירים ומידע שו"ן). לכך יש להוסיף את פוטנציאל החיכוך ש"ההצפפה" בתאי

המעצר יוצרת בהיבטי **ביטחון כוחותינו** ושלום הנחקרים.

6. בתוך כך, **המציאות במתקני הכליאה עצמם עשויה להפוך ל"פצצת זמן"** – תנאי המחיה

הפיזיים והנפשיים כבר **מובילים חלק מהכלואים לתכנן פעולות אלימות נגד הסוהרים**

בנקמה על היחס שלו הם זוכים. קונקרטי, בחודשים האחרונים, הצטבר מודיעין שמצביע

על כוונות כאלה, לרבות מאמץ מצד הכלואים לאתר את מקום מגורי הסוהרים שלהם ולפגוע

בהם.

7. זאת ועוד, החלטת שב"ס לממש **פיילוט לביטול ההפרדה בין אסירי פת"ח לאסירי חמא"ס**

צפויה, להערכתנו, לפגוע ביכולת להרגיע את בתי הכלא ולצמצם את הסבירות

להתפתחות של מחאות אסירים רחבות (הפיצול בין הארגונים מונע התהוות של הנהגה

משותפת ומסגור מאפשר, שהם תנאי הכרחי למחאות כאלה).

8. **בשורה התחתונה – משבר הכליאה מייצר איומים על הביטחון הלאומי של ישראל, על**

יחסי החוץ שלה ועל יכולתה לממש את יעדי המלחמה שהציבה לעצמה. מעבר לכך,

הוא פוגע משמעותית ביכולות הסיכול הישראליות, ועשוי להשפיע גם על הביטחון בתוך מתקני

הכליאה עצמם. **פתרון מערכתי לבעיה הזו מחייב הקצאה של המשאבים הנדרשים, אך**

מטבע הדברים הוא ישפיע רק בטווחי זמן ארוכים.

9. בינתיים, נכון לבחון היבטים בהתנהלות הישראלית במערך הכליאה, שאותם ניתן

לשנות כבר בטווח המייד, בדגש על היחס לכלואים. מבחינה זו, נכון לבטל את המהלכים

שחסרונותיהם עולים על יתרונותיהם (התנהגות הגובלת בהתעללות), ולהתמיד באותם

מהלכים שמסתמנים כבעלי אפקט הרתעתי (שלילת "זכויות יתר").

ynet

בברכה,

רון בר

ר' שירות הביטחון הכללי